

Euthanasiedebat flakkert weer op

Een brief van Zorgnet Vlaanderen aan Vlaams minister van Welzijn en Volksgezondheid Jo Vandeurzen (CD&V) doet het euthanasiedebat weer opblazen. Punt van discussie blijft de vraag of een instelling verplicht kan worden om (meteen) euthanasie toe te passen. | Filip Ceulemans

Een vijftal ziekenhuizen uit de katholieke koepel werd onlangs door de zorginspectie op de vingers getikt. De inspectie heeft problemen met de palliatieve filter die deze ziekenhuizen hanteren. Deze palliatieve filter impliceert onder meer dat verplicht een palliatief expert moet worden geraadpleegd. De zorginspectie interpreteert dit blijkbaar als een manier om euthanasie te verhinderen. En volgens de inspectie mag er “geen beperking worden opgelegd in de mate dat euthanasie verboden of beperkt wordt, zolang de wettelijke voorwaarden hiertoe vervuld zijn”.

Federaal

Het negatieve verslag van de zorginspectie schoot de katholieke ziekenhuiskoepel in elk geval in het verkeerde keelgat. Op 10 november stuurde Zorgnet Vlaanderen een brief aan Vlaams minister van Welzijn en Volksgezondheid Jo Vandeurzen (CD&V) waarin de organisatie haar beklag maakte over de kritiek van de zorginspectie. Volgens Zorgnet Vlaanderen is de zorginspectie niet bevoegd om deze kritiek te geven. Euthanasie is een federale materie, terwijl de zorginspectie een regionale instantie is.

Vandeurzen lijkt echter niet bereid in te gaan op de vraag van Zorgnet Vlaanderen om de inspectie op het matje te roepen “om zulke standpunten in de toekomst te vermijden”. Hij wil wel de zorginspectie en Zorgnet Vlaanderen rond de tafel brengen om tot een consensus te komen over de manier waarop de euthanasiewet dient geïnterpreteerd te worden. In de politieke wereld kreeg de zorginspectie meteen steun van de Open Vld'ers Jean-Jacques De Gucht en Sven Gatz. Zij noemden de demarche van Zorgnet Vlaanderen “de schaamte voorbij. Zorgnet Vlaanderen wil niet meer of niet minder dan een vrijgeleide om zich niet meer te moeten houden aan de federale wet.”

Respect

Dat is dan weer onzin in de ogen van Prof. Dr. Chris Gastmans en Dr. Yvonne Denier van het Centrum voor Biomedische Ethiek en Recht van de KU Leuven. Beiden zijn ook verbonden aan Zorgnet Vlaanderen. Een onderzoek van de KU Leuven toonde aan dat tweederde van de Vlaamse ziekenhuizen een intern ethisch beleid heeft ontwikkeld over euthanasie. “Internationaal dwingt dat respect af, maar in het binnenland vinden sommigen dat ziekenhuizen niet het recht hebben om een eigen beleid inzake euthanasie te ontwikkelen. Bovendien doen veel mythes de ronde over de inhoud van het ethische instellingsbeleid, vooral dan van katholieke ziekenhuizen.” Gastmans en Denier vinden het net een enorme vooruitgang dat er over een ethisch beleid wordt nagedacht in

▲ Een onderzoek van de KU Leuven toonde aan dat tweederde van de Vlaamse ziekenhuizen een intern ethisch beleid heeft ontwikkeld over euthanasie.

de ziekenhuizen. Zij stippen aan dat katholieke ziekenhuizen (74%) meer nog dan andere ziekenhuizen (46%) een ethisch beleid hebben uitgewerkt, wat aantoonde “dat ze de euthanasievraag van een patiënt oprecht serieus willen nemen, veeleer dan proberen te verdringen of met dovemansoren naast zich neer te leggen. De meerderheid van de katholieke ziekenhuizen neemt de wettelijke voorwaarden voor euthanasie in haar eigen ethisch beleid op.” Dat neemt niet weg dat er in de katholieke ziekenhuizen heel wat weerstand blijft bestaan tegen

euthanasie bij wilsonbekwame en niet-terminaal zieke patiënten. “Maar katholieke ziekenhuizen staan hierin niet alleen.”

Patiënt

Het onderzoek van de KU Leuven toont volgens Gastmans en Denier aan dat de katholieke ziekenhuizen open staan voor patiënten met een euthanasievraag. “De patiënt en zijn bekommernis staan centraal. Dat hoeft niet te betekenen dat ziekenhuizen hun christelijke identiteit overboord gooien. In de keuze om zorgvuldig om te gaan met de euthanasievraag van een patiënt wensen de katholieke ziekenhuizen dit handelen in overeenstemming te brengen met hun levensbeschouwelijke achtergrond. Dat leidt ertoe dat hun zoektocht naar het juiste zorgantwoord op een euthanasievraag een zoektocht is naar alle mogelijke alternatieven.” Het invoeren van de palliatieve filter is daarbij een cruciaal gegeven voor de katholieke ziekenhuizen. Gastmans en Denier wijzen er op dat de katholieke ziekenhuizen niet alleen staan met de palliatieve filter. “Ook vele openbare ziekenhuizen kiezen voor deze procedure. Indien men besluit om niet tot euthanasie over te gaan, dan moet een intensief zorgpad gevolgd worden om de patiënt en zijn familie te begeleiden.” Slechts één ziekenhuis op de drie heeft zo'n zorgpad al in zijn schriftelijk beleid opgenomen.

Gebrek aan respect

“Stellen dat ziekenhuizen geen eigen beleid mogen ontwikkelen over zorg rondom het levenseinde getuigt van een gebrek aan respect voor het uitermate complexe werk dat vele – en zeker niet alleen katholieke hulpverleners en verzorgingsinstellingen dagelijks uitvoeren. Stellen dat zij het recht niet hebben om de grootste zorgvuldigheid toe te passen bij het verlenen van goede zorg kan bezwaarlijk een menselijke politiek worden genoemd”, halen Gastmans en Denier ten slotte uit naar de kritiek uit liberale hoek. ♦

Veel of weinig

Tijdens een congres van MELC (*Monitoring quality of end-of-life care*) ontpopte er zich een boeiende discussie over de vraag of een aangifte van 50% van de gevallen van euthanasie veel of weinig is. | Filip Ceulemans

In 2007 werd naar schatting 50% van de uitgevoerde gevallen van euthanasie bij de commissie aangegeven. “Erg weinig”, vond ethica Sigrid Sterckx (UGent en VUB). “Ook andere beroepen moeten aangifte doen van bepaalde zaken en zij komen niet weg met een aangiftepercentage van 50%. Dat zou niet gepikt worden.”

Een standpunt dat helemaal niet gedeeld werd door een andere filosoof en ethicus, Prof. Freddy Mortier (UGent). “Wanneer artsen aangifte doen, stellen ze zich bloot aan vervolging. Ik vind een aangiftepercentage van 50% dan ook erg hoog. Ideaal zou zijn te werken met een a priori aangifte en controle. Maar dat is in dit specifieke geval uiteraard praktisch niet haalbaar.” Pikant detail: Mortier was de promotor van Sterckx aan de universiteit. Luc Deliens van de onderzoeksgroep Zorg rond het levenseinde van de VUB relativeerde de gehanteerde percentages. “Die cijfers dateren uit 2007. Gezien het aantal meldingen onderzocht tussen verder gestegen is en we ervan uit gaan dat het aantal gevallen van euthanasie niet toenam, schatten we dat vandaag tussen 80 en 90% van de gevallen van euthanasie daadwerkelijk aangegeven wordt.” ♦